

ชุดที่ ๓
ส่วนที่ ๓

คดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๒/๓

(ที่ไม่ใช่คดีควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญ)

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา
การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๗ (ภาคค่ำ)
วันอังคารที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๗ เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

คดีพิเศษประเภทที่ ๒

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

หลักทั่วไปในเรื่องจริยธรรม

- โดยหลักทั่วไป เรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องภายในของแต่ละองค์กรที่ให้การควบคุมกันเอง เช่น สภานายความกรณีทนายฝ่าฝืนจริยธรรมก็เป็นเรื่องของสภานายความ ในอดีตเรื่องจริยธรรมของบรรดาสมาชิกสภา ก็เป็นเรื่องของแต่ละสภาเป็นผู้ดำเนินการ แต่พบว่า ยังไม่มีประสิทธิภาพ
- ดังนั้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จึงได้กำหนดให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้มีการกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรง โดยหวังว่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

อำนาจในการพิจารณา และอำนาจในการตัดสินคดี

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีอำนาจในการพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๔ (๑) แต่ศาลที่จะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษา คือ ศาลฎีกา ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๕ (๑) ซึ่งไม่ใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อนึ่ง บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

5

การส่งเรื่องของ ป.ป.ช. กรณีผู้ดำรงตำแหน่งร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๒๓๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๖ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๔ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ได้สวนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สอนที่ ๑๗ พ.ศ.๒๕๖๗

6

ต่อ

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ให้นำความในมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาโดยอนุโลม

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ต่อ

เมื่อศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้องให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ผิดหรือกระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นและจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความผิดฐานร้ายแรงผิดคดีหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้รับทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ต่อ

การพิจารณาของศาลฎีกาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๓๔ (๓) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม

หมายเหตุ-ต้องดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบ

ข้อสังเกต

ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

แต่ศาลที่จะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีจะแตกต่างกัน ดังนี้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ศาลฎีกา ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร
อิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาล
รัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561

- มาตรฐานนี้ออกตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๙ และนำไปใช้กับ ส.ส. และ ส.ว. รวมทั้ง คณะรัฐมนตรีด้วย ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง

หมวด ๑ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์

ข้อ ๕ ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๖ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ข้อ ๗ ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

ข้อ ๘ **ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต** ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติการณ์ที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อ ๙ ต้องไม่ขอ ไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๐ ต้องไม่รับของขวัญของกำนัล ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เว้นแต่เป็นการรับจากการให้โดยธรรมจรรยา และการรับที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับให้รับได้

หมวด ๒ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก

ข้อ ๑๑ ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๑๒ ยึดมั่นหลักนิติธรรม และประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ ๑๓ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม เป็นอิสระ เป็นกลาง และปราศจากอคติโดยไม่หวั่นไหวต่ออิทธิพล กระแสสังคม หรือแรงกดดันอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแห่งสถานภาพ

ข้อ ๑๔ รักษาไว้ซึ่งความลับในการประชุม การพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งเคารพต่อมติของที่ประชุม ฝ่ายข้างมาก และเหตุผลของทุกฝ่ายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๑๕ ให้ข้อมูลข่าวสารตามข้อเท็จจริงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนอันอยู่ในความรับผิดชอบของตน ถูกต้องครบถ้วนและไม่บิดเบือน

ต่อ

ข้อ ๑๖ ไม่ให้คำปรึกษาแก่บุคคลภายนอก หรือแสดงความคิดเห็น หรือข้อมูลต่อสื่อสาธารณะหรือสาธารณชนในเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสียความเป็นธรรมแก่การปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กร

ข้อ ๑๗ ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง

ข้อ ๑๘ ไม่ปล่อยปละละเลยหรือยินยอมให้บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ในกำกับดูแลหรือความรับผิดชอบของตน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่กรณี หรือจากบุคคลอื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อ ๑๙ ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่

ต่อ

ข้อ ๒๐ ไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ จนเป็นเหตุทำให้ผู้ถูกระทำได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยผู้ถูกระทำอยู่ในภาวะจำต้องยอมรับในการกระทำนั้น

ไม่นำความสัมพันธ์ทางเพศที่ตนมีต่อบุคคลใดมาเป็นเหตุหรือมีอิทธิพลครอบงำให้ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด

หมวด ๓ จริยธรรมทั่วไป

ข้อ ๒๑ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม

ข้อ ๒๒ อุทิศเวลาแก่ทางราชการ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่น

ข้อ ๒๓ ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค ถูกต้องโปร่งใส ปราศจากอคติ และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อ ๒๔ ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น

ข้อ ๒๕ รักษาความลับของทางราชการตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของราชการ

ข้อ ๒๖ ปฏิบัติ กำกับดูแลหรือบังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และระบบคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

หมวด ๔ การฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

ข้อ ๒๗ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๑ ให้ถือว่ามัลักษณะร้ายแรง

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่ามัลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น (ดูคดีแรก ปารีณา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ. ๑/๒๕๖๕ คดีแรกในเรื่องจริยธรรมฯ (คมจ. คือ คดีมาตรฐานจริยธรรม) ที่มา: ข่าวศาลฎีกา ๑๑/๔/๒๐๒๒

ระหว่างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง นางสาวปารีณา ไกรคุปต์ ผู้คัดค้าน เรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่งว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่ศาลฎีการับคำร้องจนกว่าจะมีคำพิพากษาให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้าน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานราชการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓, ๑๑, ๑๗, ๒๗ วรรคสอง

ต่อ

ฝ่าฝืนจริยธรรมหมวด ๒ และ ๓ จะถือว่าร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัตินั้น

ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว คดีนี้มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องคดีนี้ได้หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้วให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย โดยมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติให้เป็นอำนาจของผู้ร้องในการไต่สวนกรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ส่วนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ตราข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ขึ้นใช้บังคับก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติให้ไต่สวนคดีนี้

ต่อ

ข้อบังคับดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๘ ประกอบมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง ที่ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นการให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรตราข้อบังคับกำหนดจริยธรรมเพิ่มเติมขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อาจมีรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างจากองค์กรอื่น อันมีผลให้ผู้คัดค้านต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่งและข้อบังคับเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๘ ประกอบมาตรา ๒๑๙ วรรคสองด้วย

ต่อ

การตรวจสอบมาตรฐานทางจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงกระทำได้หลายทางและโดยองค์กรที่ต่างกัน ไม่มีบทกฎหมายใดจำกัดให้ต้องดำเนินการเฉพาะทางใดทางหนึ่งเท่านั้น **แม้ผู้คัดค้านครอบครองที่ดินตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึงปี ๒๕๖๒ อันเป็นการครอบครองที่ดินทั้งก่อนและหลังมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ดังกล่าวบัญญัติขึ้น แต่เมื่อมาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับแล้ว ผู้คัดค้านย่อมถูกผูกพันบังคับมิให้กระทำการใดอันขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมฯ อีกต่อไป** เมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้คัดค้านมีการกระทำอันเป็นการครอบครองที่ดินที่ต่อเนื่องกันมาจนถึงเวลาที่มาตรฐานทางจริยธรรมฯ และบทกฎหมายที่ผู้ร้องอ้างมีผลใช้บังคับ ผู้ร้องย่อมมีอำนาจไต่สวนและมีมติเป็นคดีนี้ได้ มาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ในหมวด ๑ ให้ถือว่า มีลักษณะร้ายแรง และข้อ ๒๗ วรรคสอง กำหนดว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่า มีลักษณะร้ายแรงหรือไม่

ต่อ

ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัตินั้น กรณีการกล่าวหาว่าผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ในหมวด ๒ จึงอาจเป็นเรื่องที่มีลักษณะร้ายแรงได้ตามข้อ ๒๗ วรรคสอง ผู้ร้องจึงชอบที่จะดำเนินการไต่สวนและเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ผู้ร้องจึงมีอำนาจยื่นคำร้อง

ต่อ

มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า ผู้คัดค้านกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗ วรรคสอง หรือไม่ เห็นว่า การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมตามข้อ ๑๑ จะต้องมีการกระทำที่ขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยจะต้องมีสถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ มีผลประโยชน์ส่วนตน อันอาจกระทบต่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของบุคคลนั้น โดยอาจเป็นอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบในเรื่องที่ตนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องด้วย

ต่อ

ผู้คัดค้านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่หลักในทางนิติบัญญัติ ผู้คัดค้านไม่ได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของกรมป่าไม้ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้คัดค้านไม่มีผลต่อการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้คัดค้านในการที่จะมีสิทธิครอบครองที่ดินทั้งในเขตป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตปฏิรูปที่ดิน ไม่ปรากฏว่าผู้คัดค้านเข้าไปเกี่ยวข้องโดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในกรมป่าไม้หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม **การกระทำของผู้คัดค้านฟังไม่ได้ว่า มีการกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม** อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗ วรรคสอง

ต่อ

มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า ผู้คัดค้านกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗ วรรคสอง หรือไม่ ผู้คัดค้านครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ๖๖๕ ไร่ ๑ งาน ๕๓ ตารางวา โดยไม่มีเอกสารสิทธิใดที่จะไต่ถามกับรัฐได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ๑๖ ปี มีการปฏิรูปที่ดินและมีการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ แล้วหลายสิบแปลง ประกอบกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ดินพิพาทให้เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ผู้คัดค้านย่อมต้องทราบถึงประกาศดังกล่าว

ต่อ

ทั้งต่อมาเมื่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรีประกาศให้ผู้ครอบครองที่ดินมายื่นคำขอเข้าทำประโยชน์เพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินอีกครั้งในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ผู้คัดค้านก็ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน โดยผู้มีสิทธิขอรับการจัดสรรที่ดินจะต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกร ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยแต่ไม่เพียงพอต่อการประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ การจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปจะจัดสรรให้ไม่เกินคนละ ๕๐ ไร่ ผู้คัดค้านไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพราะทราบดีว่าตนครอบครองที่ดินมีจำนวนเนื้อที่มากกว่าเกษตรกรคนอื่นซึ่งได้รับ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ดินพิพาทนับสิบเท่า การเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินอาจมีผลให้ผู้คัดค้านสูญเสียการครอบครองที่ดินพิพาท จนกระทั่งผู้คัดค้านถูกรื้อถอนและมีการเข้าตรวจสอบพร้อมตรวจยึดที่ดิน ผู้คัดค้านจึงคืนที่ดินเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

ต่อ

หาใช้ผู้คัดค้านสมัครใจส่งมอบที่ดินเพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเอง ผู้คัดค้านเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม ๔ สมัย ย่อมมีความรู้เกี่ยวกับการได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปการที่ผู้คัดค้านครอบครองที่ดินพิพาทที่ไม่มีเอกสารสิทธิจำนวนหลายร้อยไร่ และทำประโยชน์มาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการปิดโอกาสเกษตรกรรายอื่น ทำให้ไม่สามารถนำที่ดินไปจัดสรรให้แก่ผู้ยากไร้และไม่มีที่ดินทำกิน ย่อมทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความเคลือบแคลงใจว่าเหตุใดผู้คัดค้านซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงสามารถครอบครองที่ดินจำนวนหลายร้อยไร่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้ ปรากฏตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่า ผู้คัดค้านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดินและ น.ส. ๓ ก. หลายสิบแปลง ผู้คัดค้านจึงมิใช่ผู้ที่ไม่มียากไร้ที่ดินเป็นของตนเอง และผู้คัดค้านยังมีทรัพย์สินรวมกว่า ๑๖๓ ล้านบาท ไม่เป็นคนยากจน จึงขาดคุณสมบัติมาตั้งแต่ต้น

ต่อ

ดังนั้น การเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของผู้คัดค้านโดยทราบว่าคุณสมบัติที่จะได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปและโดยที่รู้ว่าคุณไม่มีเอกสารสิทธิ ย่อมเป็นเรื่องที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไปไม่พึงปฏิบัติ การกระทำของผู้คัดค้านจึงเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๗ ซึ่งจริยธรรมข้อนี้หมายถึงการรักษาชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการไม่ประพฤติปฏิบัติตนหรือดำเนินการอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้ดำรงตำแหน่งและองค์กรของผู้ดำรงตำแหน่ง

ต่อ

แม้จะมีได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยตรงก็ตาม เพราะอาจทำให้สาธารณชนขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่ผู้คัดค้านเข้าครอบครองที่ดินเนื้อที่จำนวนมากถึง ๖๖๕ ไร่ ๑ งาน ๕๓ ตารางวา เพื่อประกอบกิจการค้าขนาดใหญ่ในเขตปฏิรูปที่ดินโดยไม่มีเอกสารสิทธิใด ถือได้ว่าก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน พฤติกรรมของการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวประกอบกับเจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนแล้ว เห็นได้ว่าเป็นกรณีมีลักษณะร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๒๗ วรรคสอง ผู้คัดค้านไม่อาจอ้างหน้าที่เสี่ยงดูบิดามารดาอันเป็นหน้าที่ส่วนตนเพื่อก่อภาระแก่สังคมโดยรวมได้ ผู้คัดค้านเป็นผู้มีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติควรต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย แม้ต่อมาผู้คัดค้านจะส่งมอบพื้นที่พิพาทคืนให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไข ก็ไม่ทำให้การฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นมาแล้วกลับกลายเป็นไม่เคยเกิดขึ้นได้ ข้อต่อสู้ของผู้คัดค้านข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ต่อ

พบเพียงข้อเดียวที่ฝ่าฝืนจริยธรรมร้ายแรง ข้ออื่นศาลไม่วินิจฉัย

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้คัดค้านได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบความในหมวด ๒ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗ วรรคสอง เนื่องจากมีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง อันมีพฤติกรรมที่มีลักษณะร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ส่วนปัญหาข้ออื่นตามคำร้องและคำคัดค้าน ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเพราะไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลง

ต่อ

พิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) วรรคสามและวรรคสี่ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง **ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่ง**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดราชบุรี นับแต่วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ **ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป** รวมถึง**ไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง** ใดๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคสี่ และ**เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลา ๑๐ ปี** นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก.

ข้อสังเกตจากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น

หลักสำคัญ การกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมนั้นแม้
จะเกิดขึ้นก่อนที่บุคคลใดดำรงตำแหน่งที่ต้องอยู่ใน
จริยธรรม แต่หากการกระทำนั้นยังคงสืบเนื่องถึงใน
ขณะที่บุคคลนั้นดำรงตำแหน่งที่ต้องอยู่ในจริยธรรม
ก็ย่อมถือว่าเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาหมายเลขคดีคำที่ คมจ.๒/๒๕๖๔
คดีฝากบัตรให้ลงคะแนนแทน ที่มา ข้าราชการฎีกา ๐๕/๐๕/๒๐๒๓

ระหว่าง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง นางสาวณิกานต์ พรพงษาโรจน์ ผู้คัดค้าน

โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ เวลากลางวัน ผู้คัดค้านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ ๗ (บางซื่อ – ดุสิต) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าพนักงานของรัฐลงชื่อเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) ซึ่งมีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ... โดยไม่ได้ลาประชุม แต่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมระหว่างเวลาประมาณ ๑๓.๓๐ ถึง ๑๕ นาฬิกา ผู้คัดค้านฝากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติของตนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่น หรือบัตรของผู้คัดค้านอยู่ในความครอบครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่นโดยความยินยอมของผู้คัดค้าน เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายนั้นใช้บัตรของผู้คัดค้านกดปุ่มแสดงตนและลงมติแทนผู้คัดค้านในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ...

มาดิสัย จูมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

33

ต่อ

วาระที่ ๑ เวลา ๑๓.๔๑ นาฬิกา และวาระที่ ๓ เวลา ๑๔.๐๑ นาฬิกา ทำให้ผลการลงมติร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม มีผลกระทบต่อกระบวนการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ กระทบต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้แทนปวงชนชาวไทย การกระทำของผู้คัดค้านเข้าลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เหตุเกิดที่อาคารรัฐสภา แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ขอให้คำพิพากษาหรือคำสั่งว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๗ ข้อ ๒๑ ประกอบข้อ ๒๗ ให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่ศาลฎีการับคำร้องจนกว่าจะมีคำพิพากษา ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้าน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ผู้คัดค้านให้การปฏิเสธ

มาดิสัย จูมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

34

ต่อ

องค์คณะผู้พิพากษาวินิจฉัยแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานตามทางไต่สวนรับฟังได้ว่า ในช่วงเวลาที่มีการลงมติร่างพระราชบัญญัติเหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ... วาระที่ ๑ เวลา ๑๓.๔๑ นาฬิกา และวาระที่ ๓ เวลา ๑๔.๐๑ นาฬิกา ผู้คัดค้านไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการที่ปรากฏชื่อผู้คัดค้านแสดงตนและลงมติทั้งสองครั้งมิได้เกิดจากความผิดพลาดของระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้คัดค้านเป็นผู้เก็บรักษาบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติไว้กับตนเองและได้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้นลงมติดำเนินการตั้งแต่ก่อนจนถึงหลังเกิดเหตุอย่างต่อเนื่องทั้งวัน โดยไม่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นใดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยในช่วงเกิดเหตุซึ่งเป็นระยะเวลาเพียงไม่ถึง ๒ ชั่วโมง กรณีจึงเป็นการยากที่จะมีผู้อื่นลักลอบเอาบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติของผู้คัดค้านไปและส่งกลับคืนให้โดยผู้คัดค้านไม่รู้เห็นได้ หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่นนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติดังกล่าวไปใช้แสดงตนและลงมติในเวลาเกิดเหตุโดยผิดหลงดังที่ผู้คัดค้านอ้าง การที่ผู้คัดค้านได้รับบัตรอิเล็กทรอนิกส์คืนมาก็แสดงว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายนั้นได้ทราบถึงความผิดหลงแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนดังกล่าวน่าจะต้องตรวจสอบและแจ้งให้มีการแก้ไขผลการลงมติ แต่ตามรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรวันเกิดเหตุกลับไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายใดใช้บัตรผิดหลง ข้ออ้างของผู้คัดค้านจึงเลื่อนลอยไม่อาจรับฟังได้

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

35

ต่อ

หากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติไม่ได้อยู่กับผู้คัดค้าน เมื่อผู้คัดค้านกลับเข้ามาที่ห้องประชุมก็จะต้องค้นหาบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของตนให้ได้คืนมาก่อนจะลงคะแนนหลังเกิดเหตุซึ่งย่อมจะเป็นเหตุให้ผู้คัดค้านและผู้อื่นที่อยู่ในบริเวณนั้นรับรู้และจดจำเหตุการณ์ได้บ้าง แต่ผู้คัดค้านกลับกล่าวอ้างลอย ๆ ว่าไม่ทราบว่าพบบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ใดและไม่รู้สึกถึงความผิดปกติใดเลย นับว่าเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องว่าจะเป็นการบายเบี่ยงเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบของตนพร้อมทั้งปกปิดชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติของผู้คัดค้าน พฤติการณ์แห่งคดีประกอบกันมีเหตุผลและน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าผู้คัดค้านได้ฝากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่น การออกเสียงลงคะแนนของผู้คัดค้านจึงเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่สุจริต อันเป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

36

ต่อ

ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ทั้งขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่ได้ปฏิญาณตนในที่ประชุมก่อนเข้ารับหน้าที่ โดยเฉพาะการออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันมิได้ มีผลทำให้การออกเสียงลงคะแนนของผู้คัดค้านเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริต ถือได้ว่าเกิดความเสียหายแก่สภาผู้แทนราษฎรและปวงชนชาวไทยแล้ว การกระทำของผู้คัดค้านถือได้ว่าเข้าลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ฐานไม่รักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ฐานไม่ถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเอง

ต่อ

นอกจากนั้น การกระทำของผู้คัดค้านดังกล่าวยังเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง และฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม แต่มูลเหตุที่ทำให้ผู้คัดค้านกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมส่วนนี้เกิดจากผู้คัดค้านได้เตรียมจัดงานเสวนาหัวข้อ “การเลี้ยงดูลูกในยุคสมัยดิจิทัล” ซึ่งเป็นโครงการกิจกรรมวันแม่ประจำปี ๒๕๖๒ โดยกำหนดวันจัดงานไว้ล่วงหน้าและนัดหมายวิทยากรรวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์แก่ผู้มาร่วมงานไปก่อนแล้ว ประกอบกับร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว การกระทำในส่วนนี้จึงยังไม่พอถือได้ว่าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีลักษณะร้ายแรง

ต่อ

ส่วนข้อที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า ผู้คัดค้านกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมนั้น เห็นว่า ผู้คัดค้านมิได้กระทำไปในลักษณะที่เข้ามีส่วนได้เสียในการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ผู้คัดค้านปฏิบัติหน้าที่หรือมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบ หรือได้เข้าไปมีส่วนได้เสียหรือทำงานกับเอกชนที่เป็นคู่สัญญาของหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ทั้งการที่ผู้คัดค้านให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่นใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของตนเพื่อทำการแสดงตนและลงมติแทนนั้น ก็ไม่ปรากฏว่าอยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือการครอบงำใด ๆ ของบุคคลอื่น กรณียังถือไม่ได้ว่าการกระทำของผู้คัดค้านเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมตามคำร้อง

ต่อ

พิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป และ ไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ และ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ.๑/๒๕๖๖
ที่มา ข้าราชการฎีกา ๑๗/๑/๒๐๒๓

ระหว่างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง นายอนุรักษ์ ตั้ง
ปณิธานนท์ ผู้คัดค้าน เรื่อง การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

คดีนี้ สืบเนื่องจากผู้ร้องยื่นคำร้องว่าผู้คัดค้านในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
๒๕๖๔ และอนุกรรมาธิการแผนงานบูรณาการ ๒ ในคณะกรรมการวิสามัญฯ กระทำการฝ่าฝืน
หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้า
หน่วยงานราชการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑

ผู้คัดค้านให้การปฏิเสธ

ต่อ

ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า คณะกรรมการไต่สวนมีดุลพินิจที่จะพิจารณาว่า
พยานหลักฐานใดน่าจะพิสูจน์ได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดหรือบริสุทธิ์และสมควรนำมาใช้เป็น
พยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนของตนเพื่อวินิจฉัยชี้มูลความผิดแก่ผู้ถูกกล่าวหา กฎหมาย
และระเบียบที่เกี่ยวข้องมิได้กำหนดให้เรียกพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะให้เรียกนั้นทุก
กรณี หากเห็นว่าเป็นกรณีจึงใจประวิงเวลา ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือพยานหลักฐานนั้นไม่มีผลต่อ
การวินิจฉัยก็สามารถปฏิเสธได้ เพียงแต่ต้องบันทึกเหตุผลไว้ในสำนวน คณะกรรมการไต่สวน
ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบดังกล่าวแล้ว ผู้คัดค้านมีสิทธิอ้างและขอพยานหลักฐานต่าง ๆ
มานำสืบเพื่อแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นที่ถูกกล่าวหาได้ ไม่ปรากฏพฤติการณ์อันแสดงให้เห็นว่า
คณะกรรมการไต่สวนปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบดังที่ผู้คัดค้านกล่าวอ้าง

ต่อ

ผู้ร้องมีนายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลซึ่งเป็นประจักษ์พยาน นายภาคล ถาวรภุชรัตน์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ นายสุรินทร์ วรกีจรรย์ รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และนางนันทนา สงฆ์ประชา อนุกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ ๒ เบิกความยืนยันข้อเท็จจริงต่อกันในสาระสำคัญว่า ผู้คัดค้าน ให้นางนันทนาโทรศัพท์หานายศักดิ์ดา และนายภาคล ซึ่งมีกำหนดเข้าชี้แจงงบประมาณในวันรุ่งขึ้นให้โทรศัพท์หาผู้คัดค้าน และผู้คัดค้านพูดคุยโทรศัพท์กับนายศักดิ์ดาและนายภาคลหลายครั้ง เรียกเงินหรือขอผลประโยชน์จากโครงการในการจัดทำคำขอของงบประมาณ เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งผู้คัดค้านยอมรับว่าโทรศัพท์หานายศักดิ์ดาและนายภาคลจริง เพียงแต่ปฏิเสธว่าไม่ได้เรียกรับเงิน เห็นได้ว่าการโทรศัพท์ติดต่อระหว่างผู้คัดค้านกับนายศักดิ์ดา และนายภาคลเกิดขึ้นในระยะเวลาต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

ต่อ

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังมีพยานบุคคลแวดล้อมอื่นยืนยันชี้ให้เห็นถึงพฤติการณ์ตามคำร้อง สนับสนุนคำเบิกความของประจักษ์พยานให้มีน้ำหนัก ส่วนที่ผู้คัดค้านอ้างว่าไม่ได้โทรศัพท์เรียกเงินจากนายศักดิ์ดา เพียงแต่ขอให้เตรียมแบบแปลนและประมาณราคามาเพื่อพิจารณาในวันรุ่งขึ้นตามหน้าที่นั้น มีผู้คัดค้านเบิกความเพียงลำพัง ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงที่ได้ความจากการไต่สวนพยานบุคคลอื่น และแนวปฏิบัติของคณะกรรมการหรืออนุกรรมการที่ชอบจะแจ้งให้ฝ่ายเลขานุการการประชุมดำเนินการแทน โดยไม่จำเป็นจะต้องโทรศัพท์ติดตามเอกสารด้วยตนเอง อันจะเป็นเหตุให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ต้องชี้แจงทราบล่วงหน้าและเป็นช่องทางให้เกิดการสมรู้เพื่อให้มีการผ่านการพิจารณางบประมาณได้ ส่วนที่ต่อสู้นายศักดิ์ดามีสาเหตุโกรธเคืองมาก่อนนั้น แม้จะมีพยานบุคคลมาเบิกความตรงกับที่ผู้คัดค้านให้การไว้ในชั้นไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ตาม

ต่อ

แต่ผู้คัดค้านไม่ได้ยกเหตุดังกล่าวขึ้นทันทีที่มีโอกาสกลับปล่อยเวลาให้เนิ่นนานออกไป ทั้งเหตุที่อ้างก็ไม่ใช่สาเหตุส่วนตัวอันร้ายแรงถึงขนาดต้องบั่นแ่่งเรื่องขึ้น จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง และที่ต่อสู้อาอนุกรรมการ ไม่มีอำนาจปรับลงงบประมาณนั้น แม้คณะอนุกรรมการจะไม่มีอำนาจในการพิจารณาปรับลงงบประมาณ โดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่ก็มีอำนาจทำรายงานเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อให้ความเห็นชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คัดค้านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการวิสามัญ เองด้วย ย่อมมีอำนาจแสดงความคิดเห็นสนับสนุนรายงานที่คณะอนุกรรมการฯ จัดทำขึ้นซึ่งอาจให้คุณและให้โทษแก่หน่วยงานที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณได้ ข้อต่อสู้ของผู้คัดค้านจึงฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้คัดค้านในฐานะอนุกรรมการฯ โทรศัพท์หาอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลซึ่งมีกำหนดเข้าชี้แจงงบประมาณในวันรุ่งขึ้น เพื่อเรียกเงินหรือขอผลประโยชน์จากโครงการในการจัดทำค่าของงบประมาณ โดยอาศัยที่ตนมีอำนาจหน้าที่เสนอปรับลงงบประมาณ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ต่อ

พิพากษาว่า นายอนุรักษ์ ตั้งปณิธานนท์ ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗, ๘, ๙ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมุกดาหาร นับแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ ๒/๒๕๖๖

ที่มา ข้าราชการฎีกา ๒๓/๒/๒๐๒๓

ระหว่าง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง นางกนกวรรณ วิลาวัลย์ ผู้คัดค้าน เรื่อง การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

คดีนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ผู้คัดค้านขอออกโฉนดที่ดินในพื้นที่หมู่ที่ ๑๕ ตำบลเนินหอม อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ ๓๐-๒-๘๐.๕ ไร่ โดยอ้างว่าซื้อที่ดินแปลงดังกล่าวมาจากนายทิว มะลิซ้อน เมื่อปี ๒๕๓๓ แต่นายทิวไม่มีตัวตน ทั้งผู้คัดค้านไม่เคยเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ดินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และแนวเขตป่าไม้ถาวรป่าเขาใหญ่ การออกโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๑๑๕๘ ดังกล่าวจึงมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้คัดค้านยังคงยึดถือครอบครองที่ดินต่อเนื่องตลอดมาจนกระทั่งเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ต่อ

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ผู้คัดค้านให้ข้อมูลในการสอบสวนสิทธิผิดพลาดโดยแจ้งนามสกุลนายทิว เป็น มะลิซ้อน นายชอดและนางโม่ ก่นสร้างทำประโยชน์ในที่ดินก่อนปี ๒๕๓๖ แล้วโอนให้นายมี นายมีชายให้นายทิว แล้วนายทิวขายให้นายสุนทร จากนั้นนายสุนทรให้ผู้คัดค้านเข้าทำประโยชน์ แนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ขีดครั้งที่ ๓ โดยนายคณิต เพชรประดับ ทำไว้ถูกต้องแล้ว ผู้คัดค้านมีคุณสมบัติถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย

ต่อ

ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาว่า ผู้คัดค้านซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง หรือไม่ว่า การกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมนั้น ต้องมีสถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ มีประโยชน์ส่วนตน อันอาจกระทบต่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของบุคคลนั้น โดยอาจเป็นอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบในเรื่องที่ตนมีประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อผู้คัดค้านไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของกรมที่ดิน กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงฟังไม่ได้ว่าการกระทำของผู้คัดค้านเป็นกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง

ต่อ

ปัญหาว่า ผู้คัดค้านแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองอันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง และกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง หรือไม่ ผู้คัดค้านอ้างข้อความต่อเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิว่า ผู้คัดค้านได้ที่ดินมาโดยการซื้อมาจากนายทิว มะลิซ้อน เมื่อปี ๒๕๓๓ และผู้คัดค้านทำประโยชน์ในที่ดินด้วยการทำสวน ปลูกมะม่วง กระท้อน และพืชตามฤดูกาลเต็มทั้งแปลง เห็นว่า ผู้คัดค้านให้การและเบิกความในชั้นไต่สวนว่า นายทิว มะลิทอง ชายที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์ให้นายสุนทร วิชาวัลย์ บิดาผู้คัดค้าน หลังจากนั้นนายสุนทรให้ผู้คัดค้านเข้าครอบครองทำประโยชน์ ซึ่งเท่ากับผู้คัดค้านยอมรับว่านายทิว มะลิซ้อน ไม่มีตัวตนอยู่จริง ผู้คัดค้านรู้อยู่แต่แรกแล้วว่าเจ้าของที่ดิน คือ นายทิว มะลิทอง และนายทิว มะลิทอง ชายที่ดินให้นายสุนทร มิใช่ผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านชอบที่ต้องแจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ให้ตรงต่อความจริงว่าผู้คัดค้านมิได้เป็นผู้ซื้อที่ดินมาด้วยตนเอง หากแต่ นายสุนทรเป็นผู้ซื้อที่ดิน

ต่อ

ที่ผู้คัดค้านเบิกความว่า ผู้คัดค้านครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินโดยปลูกต้นไม้ตง ต้นกระพ้อ พืชผักสวนครัว ต้นมะม่วง ต้นกระท้อน และพืชอื่นตามฤดูกาล เมื่อพิจารณาตามรายงานการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณตำบลเนินหอม เอกสารหมาย ร. ๖๗ ที่ใช้ภาพถ่ายทางอากาศในปี ๒๕๖๖, ๒๕๑๐, ๒๕๑๖, ๒๕๓๒, ๒๕๔๖ และ ๒๕๕๓ ประกอบสำรวจข้อมูลภาคสนามวันที่ ๔ ถึง ๖ เมษายน ๒๕๖๕ ปรากฏว่าไม่พบการทำประโยชน์ใด ๆ ในพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่ารกทึบ และหินโผล่ ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวมีนายรัชชชัย ศรีสมบูรณ์ ตัวแทนของผู้คัดค้านเข้าร่วมตรวจสอบที่ดิน ทั้งนักวิชาการแผนที่ ภาพถ่ายเชิงวิทยาศาสตร์ สำนักสำรวจด้านวิศวกรรมและธรณีวิทยา กรมชลประทาน เบิกความว่า ไม่พบร่องรอยการทำสวน ปลูกไม้ผล ในช่วงปีใด ๆ ทั้งสิ้น บ่งชี้ให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาที่ผู้คัดค้านอ้างว่านายขอด นายมี นายทิว และตัวผู้คัดค้านเองครอบครองที่ดินต่อเนื่องกันมานั้น ที่ดินยังมีได้มีการเข้าทำประโยชน์เป็นหลักฐานมั่นคงและมีผลผลิตอันเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ

ต่อ

อันเป็นเงื่อนไขการออกโฉนดที่ดินตามข้อ ๕ แห่งระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๒) ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของนายหอมและนายทิวว่า สภาพที่ดินมีลักษณะเป็นหินกรวดผสมดินลูกรังบางส่วน และรายงานการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่เอกสารหมาย ค. ๒ ที่ผู้คัดค้านอ้างก็ไม่ได้รับบุถึงต้นไม้ ต้นกระพ้อ ต้นมะม่วง หรือต้นกระท้อน และการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศเมื่อปี ๒๕๔๖ ปี ๒๕๕๓ และปี ๒๕๖๐ กับการเดินสำรวจที่ดินเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ไม่พบไม้แต่งล้อม ต้นไม้ และต้นกระพ้อแต่อย่างใด ที่ผู้คัดค้านอ้างว่าได้ให้นายหอมทำประโยชน์ในที่ดินจึงรับฟังเป็นความจริงไม่ได้

ต่อ

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ขณะที่ผู้คัดค้านขอออกโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๑๑๕๘ นั้น ผู้คัดค้านไม่ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน ผู้คัดค้านจึงไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดิน การที่ผู้คัดค้านให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิว่า เมื่อปี ๒๕๓๓ ผู้คัดค้านซื้อที่ดินมาจากนายทิว มะลิซ้อน เมื่อปี ๒๕๓๓ โดยนายทิว มะลิซ้อนกันสร้างมาเมื่อประมาณปี ๒๕๐๐ แล้วผู้คัดค้านครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินตลอดมา จึงฟังได้ว่าเป็นการให้ถ้อยคำเท็จ ผู้คัดค้านจึงมิใช่เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ขอออกโฉนดที่ดินตามมาตรา ๕๘ ทวิ (๓) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และข้อ ๑๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ การที่กรมที่ดินออกโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๑๑๕๘ ให้ผู้คัดค้านจึงเป็นการไม่ชอบ

ต่อ

เมื่อผู้คัดค้านขอออกโฉนดที่ดินโดยไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย แล้วได้โฉนดที่ดินมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ และยังคงถือครองโฉนดที่ดินดังกล่าวมาจนถึงวันที่ผู้คัดค้านดำรงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการตลอดมาจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเอง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๘ แล้ว และถือว่ามีลักษณะร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ทั้งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้คัดค้านที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แม้มิได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยตรงก็ตาม เพราะอาจทำให้สาธารณชนขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการของผู้คัดค้าน จึงเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการด้วย ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ เมื่อการกระทำดังกล่าวถือได้ว่าก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในการบังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นกรณีมีลักษณะร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๒๗ วรรคสอง

ต่อ

พิพากษาให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการนับแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม วรรคสี่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ. ๕/๒๕๖๖

ที่มา: ข่าวศาลฎีกา ๒๐/๕/๒๐๒๓

ระหว่าง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง นางสาวพรรณนิการ์ วานิช ผู้คัดค้าน

โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้คัดค้านโพสต์ภาพถ่ายและข้อความตามคำร้องข้อ ๔.๑ (๑) ถึง (๖) ในลักษณะเป็นการกระทำอันมิบังควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ลงในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ชื่อบัญชี “Pannika Chor Wanich” ของผู้คัดค้าน ต่อมาผู้คัดค้านได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภาพถ่ายและข้อความดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในบัญชีการใช้งานเฟซบุ๊กของผู้คัดค้านในลักษณะเป็นสาธารณะ บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปดูได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้คัดค้านมิได้กระทำการใด ๆ หรือลบภาพและข้อความดังกล่าวออกจากบัญชีเฟซบุ๊กของผู้คัดค้าน เป็นการแสดงออกถึงการไม่เคารพและเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นการไม่ยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ต่อ

และเป็นการไม่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ขอให้พิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง กับเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานราชการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๒๗

ต่อ

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า การกระทำของผู้คัดค้านเกิดขึ้นก่อนที่จะมีบทกฎหมายและมาตรฐานทางจริยธรรม จึงไม่อาจใช้บังคับย้อนหลังเอกับผู้คัดค้านได้ และบทกฎหมายดังกล่าวมุ่งหมายใช้บังคับแก่บุคคลที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะถูกร้องและดำเนินคดี แต่ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจไต่สวนและยื่นคำร้องต่อศาล ขณะผู้คัดค้านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ส่วนการที่ยังคงมีภาพถ่ายและข้อความตามคำร้องปรากฏอยู่ ไม่ถือเป็นการกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ขอให้ยกคำร้อง

ต่อ

ศาลฎีกาพิพากษาว่า ผู้ร้องได้รับคำร้องของสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย ฉบับลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ กล่าวหาว่าผู้คัดค้านขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งขณะนั้นมีผลใช้บังคับแล้วไว้พิจารณา ซึ่งขณะนั้นผู้คัดค้านยังดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้ต่อมาผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้ร้องยังคงมีอำนาจได้สวนและยื่นคำร้องคดีนี้ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๔ (๑) มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๕๕ (๓)

ต่อ

ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒ บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มาตรา ๖ บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” และหมวด ๔ หน้าแรกของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” ผู้คัดค้านมีเชื้อชาติและสัญชาติไทย นอกจากมีหน้าที่ตามมาตรา ๕๐ (๑) อันเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยแล้ว ผู้คัดค้านในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังต้องยึดถือปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อรักษาเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งและความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน ย่อมต้องระมัดระวังในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้มีภาพถ่ายหรือข้อความพาดพิงหรือแสดงออกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือมิบังควร เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ เป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมความสามัคคีของปวงชนชาวไทย

ต่อ

โดยกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ว่า “ในหลวง” “พ่อหลวง” หรือ “พ่อของแผ่นดิน” เป็นที่เคารพสักการะของปวงชนชาวไทย ปวงชนชาวไทยมีความรักและความภาคภูมิใจในองค์พระมหากษัตริย์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดมา เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้คัดค้านตามคำร้องซึ่งกระทำอย่างต่อเนื่องกันมาจึงต้องนำการกระทำของผู้คัดค้านทั้งหกกรณีมาพิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหยั่งทราบเจตนาของผู้คัดค้านว่า มุ่งประสงค์อย่างไร การกระทำของผู้คัดค้านตามคำร้อง ข้อ ๔.๑ (๑) ถึง ๔.๑ (๔) และ ๔.๑ (๖) ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าผู้คัดค้านมีเจตนาพาดพิงถึงในหลวงรัชกาลที่ ๙ ส่วนการกระทำตามคำร้อง ข้อ ๔.๑ (๕) เป็นการลงข้อความพาดพิงถึงสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ (พระนามในขณะนั้น) อันเป็นการแสดงออกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือมีบั้งควรรอยงยิ่ง เป็นการไม่เคารพในหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้คัดค้านที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ต่อ

และเมื่อผู้คัดค้านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นนุดมการณ์ ข้อ ๖ ที่กำหนดให้ผู้คัดค้านต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง นอกจากการกระทำโดยตรงแล้วยังหมายรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย เมื่อผู้คัดค้านยังคงปล่อยให้ภาพถ่ายและข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์บัญชีการใช้งานเฟซบุ๊กของผู้คัดค้านในลักษณะเป็นสาธารณะ บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ พฤติการณ์ของผู้คัดค้านเป็นการแสดงออกถึงการไม่เคารพและเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖ มาตรา ๕๐ (๑) และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๖

ต่อ

การที่ผู้คัดค้านไม่ลบหรือนำภาพถ่ายและข้อความดังกล่าวทั้งหมดออกจากระบบคอมพิวเตอร์ทั้งที่สามารถกระทำได้เพื่อไม่ให้ปรากฏอยู่และเพื่อไม่ให้บุคคลใดสามารถเข้าถึงภาพถ่ายและข้อความทั้งหกกรณีดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการงดเว้นการที่จำต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย การกระทำของผู้คัดค้านจึงเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๖ ประกอบ ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ แต่ยังไม่ฟังไม่ได้อันเป็นการไม่ยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๕ จึงยังไม่เห็นสมควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้าน

ข้อสังเกตจากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น

หลักสำคัญ การกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมนั้นแม้จะเกิดขึ้นก่อนที่บุคคลใดดำรงตำแหน่งที่ต้องอยู่ในจริยธรรม แต่หากการกระทำนั้นยังคงสืบเนื่องถึงในขณะที่บุคคลนั้นดำรงตำแหน่งที่ต้องอยู่ในจริยธรรม ก็ย่อมถือว่าเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมได้

ข้อพิจารณากรณีประเด็นนายกฯฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงในการตั้ง รมต. ที่ขาดคุณสมบัติหรือไม่ (โปรดติดตาม ๑๔ ส.ค. ๒๕๖๓)

- กรณีฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงอาจมีการดำเนินการได้หลากหลายช่องทาง ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการร้องไปยัง ปปช. แล้ว ปปช. พิจารณาไปที่ศาลฎีกา
- แต่กรณีนายกรัฐมนตรีนั้น สว. ๔๐ คน เข้าชื่อ เสนอตามรัฐธรรมนูญฯ ในประเด็นว่า **นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี** (ผู้ถูกร้องที่ 1) ได้นำความกราบบังคมทูลฯ เพื่อโปรดเกล้าแต่งตั้งนายพิชิต ชื่นบาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้ถูกร้องที่ 2) เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าผู้ถูกร้องที่ 2 ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ 2 เคยถูกศาลฎีกามีคำสั่งจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล **เป็นบุคคลที่กระทำการอันไม่ซื่อสัตย์สุจริตและมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 160 (4) และ (5) เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสองสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 170 วรรคหนึ่ง (4) ประกอบมาตรา 160 (4) และ (5) หรือไม่** ผู้ร้องจึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 170 วรรคสามประกอบมาตรา 82 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องเฉพาะส่วนของผู้ถูกร้องที่ 2 สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ 1 มีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

มานิตย์ จุงป่า กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

65

คดีพิเศษประเภทที่ ๓
คดีเลือกตั้ง

คดีเลือกตั้ง

คดีเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญฯ ปัจจุบันที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

1. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก
2. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมหลังประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก
3. คดีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครเป็นวุฒิสภา: ศาลฎีกา

๑. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก

ข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งหากเป็นกรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ **คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ** สั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือ รู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งข้างต้นให้เป็นที่สุด (รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๕)

อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกมี ๒ ประการสำคัญ

ประการแรก สั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น

ประการที่สอง ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว

๒. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม
หลังประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก

เมื่อมีการดำเนินการตามที่กล่าวมาข้างต้นตามมาตรา ๒๒๕ หรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น **ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา** เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง)

การพิจารณาของศาลฎีกา ให้นำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจสั่งไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคสอง)

ต่อ

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคสาม)

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคสี่)

อนึ่ง ในกรณีที่เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้นำวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้โดยอนุโลม แต่อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (มาตรา ๒๒๖ วรรคหก)

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๓๐๖๗/๒๕๖๒

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้สอบสวนและตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว คดีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าผู้คัดค้านกระทำการทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ ผู้ร้องมีนางกันตวรรณ เชื้อกรรัมย์ เป็นพยานเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มที่ ๓ กลุ่มการศึกษาและสาธารณสุขใช้โทรศัพท์หมายเลข ๐๙ ๑๘๒๗ ๙๔๘๖ โทรศัพท์ติดต่อหาพยานทางโทรศัพท์หมายเลข ๐๘ ๑๗๔๓ ๐๔๓๖ และพูดว่า “ไปลงคะแนนให้ผมระดับจังหวัด เดี่ยวผมจะให้ค่าสมัครคืน พูดกันตรง ๆ” และพูดอีกว่า “ถ้าไม่มีเดี๋ยวไปลงคะแนนให้ผมระดับจังหวัดนี้ เดี่ยวผมจะให้ค่าสมัครคืน”

ต่อ

พยานใช้โทรศัพท์บันทึกการสนทนาไว้ แล้วไปแจ้งความร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจภูธรหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑ ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดบุรีรัมย์มาพบเพื่อขอทราบข้อมูลและขอคลิปเสียงการสนทนา ต่อมาคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนเรียกให้พยานไปให้ถ้อยคำ พร้อมให้รับรองข้อความที่ถอดจากคลิปเสียงว่าตรงตามที่สนทนาจริง ตามบันทึกถ้อยคำพยาน และเอกสารถอดคลิปเสียงสนทนาหน้า ๘/๑, ๘/๒ และหน้า ๑๑/๑ ถึงหน้า ๑๑/๘ ในสำนวนการไต่สวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเอกสารหมายเลข ร. ๑ สอดคล้องกับที่ผู้คัดค้านเบิกความรับว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา พยานโทรศัพท์หานางกัณฑภรณ์และได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน พร้อมทั้งรับรองข้อความที่ถอดจากคลิปเสียงว่าถูกต้องตามที่มีการสนทนากับนางกัณฑภรณ์จริงตามบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา และเอกสารถอดคลิปเสียงสนทนา หน้า ๑๐/๑, ๑๐/๒ และหน้า ๑๑/๙ ถึงหน้า ๑๑/๑๖

ต่อ

ในสำนวนการไต่สวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เอกสารหมายเลข ร. ๑ เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงได้ความตามทางไต่สวนว่า ก่อนมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด ผู้คัดค้านโทรศัพท์ไปหานางกัณฑภรณ์แล้วพูดข้อความดังกล่าว ซึ่งมีความหมายว่า ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัดหากนางกัณฑภรณ์เลือกผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนโดยจะจ่ายเงินจำนวนเท่ากับค่าสมัครคืนให้แก่นางกัณฑภรณ์ ซึ่งเป็นผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาและผู้มีสิทธิเลือก อันเป็นการจูงใจให้เลือกผู้คัดค้านเป็นการเอาเปรียบผู้สมัครรายอื่น ทำให้เจตนารมณ์ของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องการคนดี และบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์อาชีพ หรือทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม เข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในวุฒิสภาเสียไป การกระทำของผู้คัดค้านจึงเป็นการสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจูงใจให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน อันมีผลทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ผู้คัดค้านจึงต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาสิบปีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๖ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๐ วรรคสอง พิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของนายบรรจบ นามวิเศษ ผู้คัดค้าน เป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษา

๓. คดีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครเป็น
วุฒิสภา: ศาลฎีกา

รัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะ
ต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ไว้หลายประการ เช่น ต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นใน
กิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๐๖๔/๒๕๖๒

ผู้ร้องเคยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พระราชรัฐซึ่งได้จดทะเบียนการพิมพ์ต่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เมื่อปี ๒๕๕๘ และได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการลาออกจากการเป็นเจ้าของและ
บรรณาธิการแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ อันเป็นเวลาก่อนที่ผู้ร้องจะยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง
การที่ยังปรากฏข้อมูลว่าผู้ร้องยังไม่ได้แก้ไขข้อมูลในระบบฐานข้อมูลเท่านั้น ผู้ร้องจึงเป็นผู้มี
คุณสมบัติในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) ที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัคร
รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านรับสมัครนายภัทรพล
มานะสร้าง ผู้ร้อง และประกาศชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต
เลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสระแก้ว

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่ามึลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๐๖๔/๒๕๖๒

ผู้ร้องเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์สี่สีฉบับเมืองกำแพง โดยผู้ร้องได้รับอนุญาตจดทะเบียนการพิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๘ แม้ต่อมาวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ผู้ร้องแจ้งเลิกการประกอบกิจการและแจ้งยกเลิกรายการหลักฐานการจดทะเบียนการพิมพ์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว แต่เป็นระยะเวลาหลังจากผู้ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว จึงต้องถือว่าในวันที่ผู้ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ร้องยังเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) ที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดกำแพงเพชร นั้น ชอบแล้ว จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่ามึลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๓๐๖/๒๕๖๒

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเป็นผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส ประกอบกิจการก่อสร้างอาคารที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย ที่ระบุนในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔๓ ว่า ประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ รับผิดชอบสื่อโฆษณา สปอร์ตโฆษณา เผยแพร่ข้อมูล เป็นเพียงแบบวัตถุประสงค์สำเร็จรูปแบบคำขอจดทะเบียนเท่านั้น อีกทั้งห้างดังกล่าวได้สิ้นสภาพนิติบุคคลไปตั้งแต่วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๒ แล้ว ขอให้ยกคำร้องศาลเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้คัดค้านเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และออกหนังสือพิมพ์ ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓)

ต่อ

ที่ผู้ร้องอ้างว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส มีวัตถุประสงค์ดังกล่าวแต่ไม่ได้ประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และออกหนังสือพิมพ์ จึงฟังไม่ขึ้น แต่ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๒ ผู้คัดค้านจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิสแล้ว แต่เป็นระยะเวลาหลังจากผู้คัดค้านยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว จึงต้องถือว่าในวันที่ผู้คัดค้านยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้คัดค้านเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้น ในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติดังกล่าวและไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คำร้องของผู้ร้องฟังขึ้น จึงมีคำสั่งให้ถอนชื่อนายภูเบศร์ เห็นหลอด ผู้คัดค้าน ออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดสกลนคร ของพรรคอนาคตใหม่ (ดูคำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๓๕๖/๒๕๖๒ ซึ่งวินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

ข้อสังเกต

เดิม แนวคำพิพากษาศาลฎีกาฯ ในประเด็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ที่ว่า “ต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” จะเห็นว่า เพียงกิจการนั้นมีวัตถุประสงค์ในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ แม้ยังไม่ได้มีการประกอบกิจการนั้น ก็ถือว่าต้องด้วยลักษณะต้องห้ามแล้ว โดยไม่ได้พิจารณาว่า กิจการนั้นแท้จริงมีการประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อมวลชนหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง **เพียงกิจการนั้นมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับสื่อ (แม้ยังไม่ได้มีการประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อ) และมีชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เป็นผู้ถือหุ้น ก็ถือว่าต้องด้วยลักษณะต้องห้ามแล้ว**

แต่แนวของศาลรัฐธรรมนูญระยะหลังจะพิจารณาว่าถือหุ้นสื่อแล้ว กิจการนั้นยังคงประกอบกิจการสื่ออยู่ ไม่ใช่เพียงมีระบุไว้ในวัตถุประสงค์แต่ไม่ได้ประกอบกิจการสื่อ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๓ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๗ คดีนายพิธา ถือหุ้นบริษัทไอทีวีจำกัด) (คดีในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นการพิจารณาประเด็นว่า ส.ส. หรือ ส.ว. ที่ถือหุ้นสื่อนั้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเลือก หรือไม่ อันจะเป็นเหตุให้สมาชิกสภาพสิ้นสุด)

แต่ศาลฎีกาในปี ๒๕๖๖ ตัดสินว่า การถือหุ้นเพียงจำนวนน้อยในบริษัทแม่ ที่มีบริษัทลูกประกอบกิจการสื่อ **ไม่ถึงว่าเข้าลักษณะต้องห้าม (ยังไม่มีแนวตรง ๆ ชัด ๆ ว่าถือเล็กน้อยในบริษัทที่ประกอบกิจการสื่อ จะถือว่าต้องห้ามหรือไม่)**

คำสั่งศาลฎีกา ลต สสข ๒๔/๒๕๖๖ (วันที่ ๒ พ.ค.) กรณีชาญชัย อิศระเสนารักษ์

บริษัทย่อย ๒ บริษัทประกอบกิจการสื่อ แต่ผู้สมัคร ส.ส. ถือหุ้นในบริษัทหลัก (แม่) ศาลเห็นว่าบริษัทหลักก็ถือว่าเป็นประกอบกิจการสื่อ แต่ผู้สมัคร ส.ส. ถือหุ้นเพียง ๒๐๐ หุ้น ศาลเห็นว่า การห้ามถือหุ้นในกิจการสื่อ “มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่บุคคลเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง”

คดีนี้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีหุ้นในบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จำนวนเพียง 200 หุ้น จากจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด 2,973,925,791 หุ้น และมูลค่าหุ้นทั้งหมดของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2565 เป็นเงิน 579,971,000,000 บาท ในขณะที่หุ้นของผู้ร้องมีมูลค่าตามราคาตลาดในวันเดียวกัน เป็นเงินเพียง 39,000 บาท

ต่อ

การที่ผู้ร้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จำนวนเพียง 200 หุ้นดังกล่าว ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ผู้ร้องย่อมไม่มีอำนาจสั่งการให้ บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร้องและพรรคการเมืองของผู้ร้องหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครและพรรคการเมืองอื่น เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้ร้องหรือพรรคการเมืองของผู้ร้องได้

เนื่องจากผู้ร้องมิใช่เจ้าของหรือมีจำนวนหุ้นในจำนวนมากพอที่จะสามารถกระทำเช่นนั้นได้ การตีความบทบัญญัติของกฎหมายตามวลยลักษณะอักษร ให้ผู้ร้องมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะถือหุ้นบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) เพียง 200 หุ้น ย่อมไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

การที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครนายก จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 98 (3) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 42 (3)

จึงมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านเพิ่มชื่อนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ผู้ร้อง และประกาศรายชื่อ ผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครนายก ของพรรคประชาธิปัตย์

กรณีผู้สมัคร ส.ว.

รัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามหลากหลาย เช่น ผู้สมัคร ส.ว. ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

มาติศย์ จุฬา กฤษณามจร รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2566

83

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๒๖/๒๕๖๑

การเป็นสมาชิกพรรคเสรีรวมไทยของผู้ร้องสิ้นสุดลงในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนพรรคเสรีรวมไทยได้รับหนังสือลาออกของผู้ร้อง การที่ผู้ร้องสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ร้องจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) (ดูคำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๔๗๓/๒๕๖๑, ๘๔๗๔/๒๕๖๑, ๘๔๗๗/๒๕๖๑, ๘๔๗๘/๒๕๖๑, ๘๔๗๙/๒๕๖๑ ซึ่งวินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

มาติศย์ จุฬา กฤษณามจร รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2566

84

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๒๕/๒๕๖๑

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอันมีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ เห็นว่า หลังจากผู้คัดค้านมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องทราบที่ผู้ร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพราะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้ร้องจึงเข้าแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจยืนยันว่าไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามสำเนารายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ซึ่งปรากฏข้อความที่แจ้งว่า ผู้ร้องขอยืนยันเด็ดขาดว่ายังไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้นหากผู้ร้องไม่มั่นใจก็คงไม่กล้าเข้าแจ้งความยืนยันแก่เจ้าพนักงานตำรวจเช่นนั้น

ต่อ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คัดค้านไม่ประสงค์ยื่นคำคัดค้านและไม่ประสงค์ที่จะไต่สวนพยานหลักฐานคัดค้านคำร้องของผู้ร้อง แม้กระทั่งหลักฐานการตรวจสอบการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้คัดค้านก็มีได้นำมาแสดงแต่อย่างใด ถือว่าผู้คัดค้านไม่มีพยานหลักฐานมาแสวงว่าผู้ร้องมีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ ข้อเท็จจริงเชื่อว่า ผู้ร้องไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและไม่มีเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาก่อน จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๖๑/๒๕๖๑

มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ขณะยื่นใบสมัครผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้อง
แถลงว่าไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาชนไทยและไม่เคยยื่นใบลาออก แต่กลับปรากฏจากคำแถลง
ของผู้ร้องเองว่า ผู้ร้องเพิ่งทราบว่าตนมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประชาชนไทย เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑
เมื่อมาฟังคำสั่งศาลฎีกาในคดีหมายเลขดำที่ ลต.๑/๒๕๖๑ ที่ศาลจังหวัดมหาสารคาม ผู้ร้องจึงไปแจ้งพรรค
ประชาชนไทยให้ตรวจสอบและให้ดำเนินการแก้ไข แม้ผู้ร้องแสดงหลักฐานทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง
ว่าลาออกเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ แต่ก็เป็นเวลาก่อนที่ผู้ร้องทราบว่าตนมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประชา
ชนไทย ข้ออ้างของผู้ร้องจึงขัดแย้งกัน ไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง ประกอบกับปรากฏจากหลักฐานของผู้คัดค้าน
ว่า ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ พรรคประชาชนไทยมีหนังสือนำเสนอแบบรายงานทะเบียนสมาชิกต่อ
นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้องมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประชาชนไทย ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ในวันที่ผู้
ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้
สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑

มานิตย์ จุงป่า กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

87

คดีพิเศษประเภทที่ ๔
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
(ท่านอาจารย์ภัทรศักดิ์ บรรยายไปแล้ว)